

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V SLOVENIJI

Po 21. andragoškem kolokviju

V začetku oktobra je Andragoški center Slovenije v sodelovanju z Ljudsko univerzo iz Ajdovščine organiziral in izpeljal 21. andragoški kolokvij. Organizatorjem za izbiro vsebin in zelo dobro izpeljavo dogodka čestitam. Izkazala sta se, udeleženci smo Ajdovščino zapustili zadovoljni.

Ne želim podrobneje pisati o tem, saj bodo to gotovo opravile za to zadolžene pooblaščen osebe organizatorjev. V tem prispevku želim povedati, kar mi na srečanju ni bilo omogočeno, saj je zmanjkalo časa za razprave. (To je bila po mojem mnenju pomanjkljivost sicer odlično izpeljane prireditve.)

Med dvodnevno prireditvijo sem ugotovil, da sem (žal; perspektivno je biti mlad ali najmlajši) najstarejši med udeleženci. A to je hkrati moja prednost; sem živa priča zadnjih 30–40-letnega razvoja izobraževanja odraslih v Sloveniji. Ker se je vsebina kolokvija tega razvoja ves čas dotikala, največkrat tudi ali predvsem s kritičnimi ugotovitvami o njem, se mi je zdelo potrebno, da v razpravi (žal mi ni bila omogočena, kot sem povedal že uvodoma) opozorim na njegove pozitivne dosežke.

Osrednja tema kolokvija je bila 'neformalno izobraževanje odraslih kot strategija odzivanja in prilagajanja na spremembe v družbi in naravi', kot podteme strokovnega srečanja pa so bile izpostavljene 'izkušnje in izzivi neformalnega izobraževanja v skupnosti' ter 'možnosti zagotavljanja temeljnih in drugih spretnosti manj izobraženim odraslim in drugim ranljivim skupinam prebivalstva'. Obe podtemi ocenjujem kot zelo aktualni. A spraševal sem se – in se tudi spominjal – kako smo se teh tem lotevali pred tremi ali štirimi desetletij. Mikalo me je, da bi to povedal udeležencem srečanja, a moram to storiti zdaj, po posvetu.

Konec 70. let sem se, ko sem na poklicni poti začel udejanjati svoje zanimanje za izobraževanje odraslih in sem se tudi loteval študija andragogike, prvič srečal s pojmom 'neformalno izobraževanje odraslih' (to je pozneje postala tema moje doktorske disertacije). Ko sem ga uporabil v pogovoru s tedanjo ministrico Majdo Poljanšek, me je začudeno vprašala, kaj pa je to. Nič čudnega, saj je bil tudi sicer ta pojem poznan le redkim Slovencem; zanesljivo vem za dva: dr. Ano Krajnc (pojem je spoznala pri študiju andragogike v ZDA) in dr. Ivana Svetlika (iz študija razvoja kadrov na Švedskem). Drugi tak pojem je bilo 'svetovalno delo v izobraževanju odraslih' (andragoško svetovalno delo). Nihče ga ni poznal, meni pa so poprejšnje izkušnje, ko sem delal kot psiholog v vzgojni posvetovalnici in začel študij andragogike, ponudile zanimivo temo, ki sem jo leta 1980 objavil kot izbrano gradivo za študij andragogike na Filozofski fakulteti v Ljubljani, v knjižni izdaji pa dve leti pozneje z naslovom 'Svetovalno delo na področju izobraževanja odraslih' (pri DDU Univerzum). Na zdajšnjem posvetu v Ajdovščini pa je bil govor o razvitem omrežju središč za informiranje in svetovanje pri izobraževanju odraslih v Sloveniji (znano s kratico ISIO), ki ga zdaj jemljejo kot zgled iz Slovenije tudi v drugih državah. Na podoben razvoj lahko opozorim tudi pri dejavnostih, kot so 'študijski krožki' (danes njihovo omrežje v Sloveniji presega zgled iz Švedske, od koder smo jih prinesli), 'projektno učenje za mlade odrasle' (prinesli z Danskega), 'središče za samostojno učenje' (po zgledu iz Velike Britanije), 'borza znanja' (zgled iz ZDA, kjer že zdavnaj ne deluje več, pri nas pa razvito kot omrežje), 'usposabljanje za življenjsko uspešnost' (iz V. Britanije) in tudi 'Teden vseživljenjskega učenja' (zgled iz V. Britanije, a pri nas presežen s 'Parado

učenja' in 'dnevi učečih s skupnosti'). Gre torej vsekakor za izjemen razvoj, katerega začetkov se skorajda na spominjamo več.

Hotel sem opozoriti, da se je v Sloveniji v nekaj desetletjih zelo uspešno razvila praksa izobraževanja odraslih, še posebno neformalnega izobraževanja in učenja. Strinjam pa se s kritičnimi opozorili (izraženi so bili na posvetu dr. Petre Javrh), da se je zdaj treba čim bolj posvetiti poglobljanju spoznanj in teoretičnemu obravnavanju izobraževanja odraslih. Naša šibka točka je terminologija, ki bi se je bilo potrebno lotiti raziskovalno. Enako bi bilo treba posebno pozornost nameniti vzrokom upada udeležbe odraslih v izobraževanju, na katero so opozorili na srečanju v Ajdovščini; ob prikazanih podatkih imam sicer pomislek, s kakšno metodologijo pridobivanja podatkov so podatki pridobljeni, saj sem kritičen, denimo, tudi do podatkov Eurostata, kjer s podatki prikazujejo predvsem formalizirane oblike izobraževanja odraslih, ne pa manj formaliziranih (različnih oblik učenja ter neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja).

Ob zgoraj prikazani oceni razvoja v praksi pa seveda ostajam pri kritični oceni, da smo pri sistemskem urejanju izobraževanja odraslih ostali na ravni, kakršno smo imeli pred tremi in štirimi desetletji. Tu lahko pričakujemo napredek šele, ko bomo zares sprejeli in udejanjili strategijo vseživljenjskosti učenja, kot je bila sprejeta na Ministrstvu za izobraževanje že pred desetimi leti (2007), a je ostala 'mrtva črka na papirju'. Udejanjenje strategije vseživljenjskosti učenja je namreč pogoj za sistemsko ureditev in obravnavanje izobraževanja odraslih, ker ga le tako lahko obravnavamo kot koherentno celoto in sistem. Takšno strategijo pa mora sprejeti Vlada in ne eno samo ministrstvo, saj je učenje dejavnost, s katero se morajo ukvarjati v vseh vladnih resorjih (učenje je aktualno na vseh področjih) in ne le v 'šolskem', če uporabim to, že nekoliko zastarelo poimenovanje, ki ga še vedno uporabljajo tako politiki kot mediji.

Zoran Jelenc